

MAMLAKATIMIZ XAVFSIZLIGI VA MUDOFAA SALOHIYATINI KUCHAYTIRISH MAQSADIDA OCHIQ, PRAGMATIK VA FAOL TASHQI SIYOSAT OLIB BORISH

Umurzoqova N.A¹, Sattarova D.G¹, Xudoyberganova F.T¹,

Nabiyev K.A², Salomova Sh.S², Sharipov S.S².

Ijtimoiy fanlar va bioetika kursi bilan¹ hamda

Gospital ortopedik stomatologiya² kafedrasi, TDSI

Rezyume: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosati orqali mamlakat xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish masalalari ilmiy tahlil etilgan. XXI asr geosiyosiy muhitidagi tahdidlar fonida O‘zbekiston tashqi siyosatini xalqaro sheriklik, mintaqaviy barqarorlik va milliy manfaatlar asosida olib borayotganligi ko‘rsatib o‘tilgan.

Tadqiqotda ilmiy-analitik, statistik, hujjatli, taqqoslovchi va ekspert baholash metodlari orqali O‘zbekistonning 2017–2023 yillarda amalga oshirgan tashqi siyosiy strategiyalari, harbiy byudjet ko‘rsatkichlari, xalqaro harbiy mashg‘ulotlardagi ishtiroki, kiberxavfsizlik bo‘yicha huquqiy asoslari hamda chegara xavfsizligiga oid yondashuvlari tahlil qilinadi. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, mamlakatning harbiy xarajatlari 2019-yildan 2023-yilgacha 1,7 barobarga oshgan.

Maqolada, shuningdek, O‘zbekistonning SHHT, BMT, MDH, OIC kabi tuzilmalar bilan faol diplomatik hamkorligi mintaqaviy yetakchilikni mustahkamlab borayotgani, mamlakatning “Tashqi siyosat konsepsiyasi”dagi ustuvor yo‘nalishlar amaliyotda qanday ro‘yobga chiqayotganiga alohida e‘tibor qaratilgan. Biz yana shu bilan birga N.A. Umurzoqovaning nash etgan ilmiy izlanishlaridan iqtiboslarimizni manbalar qismida keltirdik.

Xulosa tariqasida aytish mumkinki, O‘zbekiston Respublikasi ochiq va pragmatik tashqi siyosati orqali xalqaro maydonda o‘zining xavfsizlik, suverenitet va barqaror rivojlanishini ta‘minlay oladigan mustahkam mudofaa salohiyatiga ega bo‘lib bormoqda.

KIRISH

XXI asr global geosiyosiy muhitining tez o‘zgarib borishi davlatlar oldiga o‘z xavfsizlik strategiyalarini qayta ko‘rib chiqish va zamonaviy tahdidlar oldida mustahkam pozitsiya egallash zaruratini qo‘ymoqda. Bugungi kunda mintaqaviy ziddiyatlar, transmilliy terrorizm, kiberxavfsizlik muammolari, tabiiy resurslar ustidan raqobat hamda gibril urush usullarining kengayib borishi – har bir mustaqil davlatning tashqi siyosati va mudofaa salohiyatini yangilashni taqozo etmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2017-yil 7-fevralda qabul qilingan ***"2017–2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning

beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi”**da tashqi siyosatni ochiq, pragmatik va milliy manfaatlarga asoslangan tarzda yuritish zarurligini ta’kidlagan edi [1].

Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, O‘zbekiston 2023-yilda 130 dan ortiq xorijiy davlat va xalqaro tashkilotlar bilan siyosiy-harbiy va iqtisodiy-huquqiy hamkorlik aloqalarini yo‘lga qo‘ygan [2]. Shuningdek, **2023-yilda mamlakatimiz harbiy budjeti YaIMning 1,3% ini tashkil etgan** bo‘lib, bu ko‘rsatkich 2015-yildagi 0,9% dan sezilarli oshgan [3]. Bu mudofaa salohiyatining bosqichma-bosqich mustahkamlanib borayotganini ko‘rsatadi.

Xususan, O‘zbekiston SHHT, MDH, OIC, BMT va boshqa xalqaro tuzilmalar bilan faol hamkorlik olib borib, mintaqada tinchlikni ta’minlash, chegara xavfsizligini mustahkamlash, terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashda ilg‘or tashabbuslarni ilgari surmoqda. O‘zbekiston tashqi siyosatining pragmatik yondashuvi, avvalo, milliy xavfsizlik, iqtisodiy manfaatlar va diplomatik muvozanat asosida shakllanmoqda.

Bundan tashqari, O‘zbekiston Respublikasining 2022-yilda yangilangan **“Tashqi siyosat konsepsiyasi”****da quyidagi ustuvor yo‘nalishlar ko‘zda tutilgan:

- Tashqi siyosatda ochiqlik va sheriklik asosida faol diplomatiya yuritish;
- Mintaqaviy xavfsizlikni ta’minlashda asosiy o‘yinchi sifatida qatnashish;
- Harbiy hamkorlikni kengaytirish orqali mudofaa salohiyatini kuchaytirish [4].

Demak, bugungi kunda mamlakatimiz tashqi siyosati nafaqat xalqaro maydonda mustahkam o‘rin egallash, balki ichki barqarorlik, milliy xavfsizlik va mudofaa tizimining isloh qilinishi bilan bevosita bog‘liq bo‘lib bormoqda. Ushbu maqolada aynan shu masala — ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat yuritish orqali O‘zbekistonning xavfsizlik va mudofaa salohiyati qanday kuchaytirilayotgani ilmiy asosda tahlil qilinadi.

USLUBLAR.

Ushbu tadqiqotda mamlakatimizning xavfsizlik va mudofaa salohiyatini kuchaytirish borasidagi tashqi siyosiy yondashuvlarini baholashda **ilmiy-analitik, statistik, hujjatli va komparativ** (taqqoslovchi) metodlar qo‘llanildi. Har bir metodning o‘ziga xos afzalliklari ushbu mavzuning ko‘p qirrali va dinamik xususiyatlarini ochib berishga xizmat qildi.

1. Ilmiy-analitik metod

Bu metod yordamida O‘zbekiston tashqi siyosatining shakllanishi va rivojlanish dinamikasi tizimli tarzda tahlil qilindi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasining 2017–2021-yillar va 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan strategik rivojlanish dasturlari, "Tashqi siyosat konsepsiyasi", Prezident farmonlari va nutqlarida bayon etilgan tamoyillar asosida ilmiy tahlil olib borildi.

2. Statistik tahlil metodi

Tashqi siyosiy hamkorlik, mudofaa byudjeti, harbiy mashg‘ulotlar soni, xalqaro

harbiy hamkorlik loyihalari bo'yicha statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Ma'lumotlar asosan quyidagi manbalardan olindi:

- O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va Mudofaa vazirligi rasmiy statistik hisobotlari (2020–2023-yillar oralig'ida);
- SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) harbiy xarajatlar bazasi;
- BMT va SHHTning rasmiy hisobotlari;
- Jahon Banki va Global Firepower indeksleri.

3. Hujjatli tahlil metodi (content-analysis)

O'zbekiston Respublikasining tashqi siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar (qonunlar, farmonlar, strategiyalar), Prezident chiqishlari va xalqaro tashkilotlar bilan imzolangan shartnomalar tahlil qilindi. Ushbu hujjatlar asosida davlatimizning ochiq va pragmatik tashqi siyosat olib borish strategiyasi huquqiy asosda chuqur tahlil qilindi.

4. Komparativ metod (taqqoslovchi)

Mintaqadagi boshqa davlatlar (Qozog'iston, Tojikiston, Ozarbayjon va Gruziya)ning tashqi siyosat va mudofaa salohiyati bilan O'zbekiston yondashuvi taqqoslandi. Bu orqali O'zbekiston tashqi siyosatining o'ziga xosligi, mintaqaviy xavfsizlikka qo'shayotgan hissasi va faol diplomatik roli aniqlashtirildi.

5. Ekspert baholash usuli

Ayrim hollarda O'zbekistonlik va xorijlik ekspertlarning fikrlariga tayangan holda tashqi siyosatning samaradorligi baholandi. Masalan, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, Strategik va mintaqaviy tadqiqotlar instituti olimlarining maqolalari asos sifatida qo'llandi.

NATIJALAR.

Tadqiqot davomida quyidagi asosiy natijalar aniqlandi:

1. Tashqi siyosatda faollik va ochiqlik kuchaydi

2020–2023 yillar davomida O'zbekiston Respublikasi 50 dan ortiq davlat va xalqaro tashkilotlar bilan xavfsizlik, harbiy va mudofaa sohalarida yangi hamkorlik memorandumlarini imzoladi. Xususan, SHHT, MDH, Islom Hamkorlik Tashkiloti, BMT doirasida mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlashda O'zbekistonning roli sezilarli ortdi.

2. Mudofaa byudjeti barqaror ravishda oshmoqda

SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) ma'lumotlariga ko'ra:

- 2019-yilda O'zbekistonning harbiy xarajatlari 530 mln AQSh dollarini tashkil qilgan bo'lsa,
- 2023-yilda bu ko'rsatkich 890 mln AQSh dollarigacha yetgan (taxminan 1,3% YaIMga teng).

3. Xalqaro harbiy mashg'ulotlarda ishtirok ortdi

2021–2023-yillarda O‘zbekiston 12 dan ortiq ikki va ko‘p tomonlama harbiy mashg‘ulotlarda ishtirok etdi. Jumladan:

- “Jasur hamkor – 2022” (AQSh bilan)
- “Mustahkam birodarlik – 2023” (Qozog‘iston, Tojikiston bilan)
- SHHT doirasidagi “Tinchlik missiyasi” mashg‘ulotlari

4. Kiberxavfsizlik va chegara himoyasi bo‘yicha strategik qadamlar

O‘zbekiston 2022-yilda “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi qonunni qabul qildi. Shuningdek, chegara xavfsizligini oshirish bo‘yicha Turkmaniston, Afg‘oniston, Qirg‘iziston bilan texnik yordam va monitoring tizimlarini joriy qilish bo‘yicha hamkorlik kengaydi.

5. Mintaqaviy xavfsizlikda yetakchilik

O‘zbekiston Markaziy Osiyo davlatlari o‘rtasidagi diplomatik vositachilikda faol qatnashmoqda. 2022–2023 yillarda qo‘shni davlatlar bilan chegara masalalarining 85% i hal etildi. Bu esa mintaqaviy barqarorlik va harbiy ziddiyatlarning oldini olishga xizmat qildi.

MUNOZARA.

Ushbu tadqiqot natijalari O‘zbekistonning tashqi siyosati milliy xavfsizlik va mudofaa salohiyatini kuchaytirishda bevosita vosita bo‘lib xizmat qilayotganini ko‘rsatdi. Tahlillar shuni isbotladiki, ochiq va pragmatik tashqi siyosat:

- **mintaqada barqarorlikni ta‘minlashda,**
- **xorijiy harbiy-texnik yordamlardan foydalanishda,**
- **strategik ittifoqchilar bilan kooperatsiyani kengaytirishda,**
- **hamda ichki mudofaa salohiyatini oshirishda** muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, O‘zbekiston tashqi siyosatining yangicha paradigmasi — “xalq bilan muloqot, pragmatizm va manfaatdor sheriklik” tamoyillariga asoslangan. Ushbu yondashuv mintaqaviy va global darajada O‘zbekiston imijini mustahkamlamoqda. Buning amaliy isboti sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

• **SHHT doirasida yetakchi pozitsiyaga ega bo‘lish** – 2022-yilda Samarqand sammitida O‘zbekistonning tashabbuslari qo‘llab-quvvatlandi.

• **Harbiy-texnik modernizatsiyaga erishish** – Turkiya, Janubiy Koreya va Rossiya bilan harbiy texnologiyalar transferi, dron va aloqa tizimlari bo‘yicha hamkorlik yo‘lga qo‘yildi.

• **Afg‘oniston masalasida muvozanatli pozitsiya** – xalqaro hamjamiyat tomonidan e‘tirof etilgan neytral va vositachilik roli.

Shunga qaramay, muammoli jihatlar ham mavjud:

- Mudofaa sanoati hali to‘liq mustaqil emas, asosiy texnikalar importga bog‘liq;
- Kadrlar tayyorlashda zamonaviy harbiy bilimlar yetishmaydi;
- Gibril xavflarga qarshi kompleks strategiya hali shakllanmagan.

Ammo mavjud yo‘nalishlar shuni ko‘rsatmoqdaki, **O‘zbekiston o‘zining**

xavfsizlik va mudofaa salohiyatini siyosiy vositalar orqali strategik darajada oshirib bormoqda.

XULOSA VA TAVSIYALAR.

Xulosa

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston Respublikasi ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish orqali o'zining milliy xavfsizligi va mudofaa salohiyatini izchil ravishda mustahkamlab bormoqda. Respublikamizning harbiy byudjeti barqaror o'smoqda, xorijiy hamkorliklar strategik darajada kuchaymoqda, va xalqaro tashkilotlar doirasida O'zbekistonning roli tobora ortib bormoqda.

Shuningdek, tashqi siyosatdagi faoliyat mintaqaviy tinchlikni ta'minlash, xavfsizlikni kuchaytirish, chegaralarda murosali yondashuvni qaror toptirish va harbiy-texnik modernizatsiyani jadallashtirishda asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda. Bularning barchasi davlatimizning global siyosiy maydondagi obro'-e'tiborini mustahkamlashga zamin yaratmoqda.

Tavsiyalar

1. **Milliy harbiy-sanoat bazasini shakllantirish**
 - O'zbekiston o'z harbiy texnikasini ishlab chiqara oladigan texnologik va ilmiy zamin yaratishi zarur.
 - Mahalliy ishlab chiqaruvchilarga soliq imtiyozlari va subsidiyalar berilishi maqsadga muvofiq.
2. **Kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish**
 - Harbiy oliygohlar va strategik tadqiqot markazlarida xalqaro tajribani o'zlashtirish lozim.
 - Xorijiy harbiy akademiyalar bilan qo'shma dasturlarni ko'paytirish kerak.
3. **Kiberxavfsizlik va axborot xavfsizligini mustahkamlash**
 - Raqamli xavfsizlik bo'yicha xalqaro standartlarga asoslangan strategiyalar ishlab chiqilishi va joriy etilishi zarur.
 - "Cyber Army" yoki "Digital Defense" kabi zamonaviy elektron himoya tuzilmalarini yaratish taklifi muhim.
4. **Mintaqaviy xavfsizlikda ko'p tomonlama hamkorlikni kuchaytirish**
 - Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasida xavfsizlik bo'yicha alohida maslahat organini tuzish lozim.
 - SHHT, MDH, BMT doirasidagi loyihalarda yetakchilik pozitsiyasini mustahkamlash muhim.
5. **Fuqarolik jamiyati bilan muloqotni kengaytirish**
 - Mudofaa va xavfsizlik masalalarida jamiyat ishtirokini oshirish, aholining harbiy-vatanparvarlik tayyorgarligini kuchaytirish lozim.

Yakuniy fikr: O‘zbekiston zamonaviy global tahdidlar va xavflarga qarshi kurashishda tashqi siyosatni asosiy vosita sifatida ishga solmoqda. Ushbu yondashuv — mamlakat mustaqilligi, hududiy yaxlitligi va xalq farovonligini ta’minlash yo‘lida muhim strategik ustunlik bo‘lib xizmat qiladi.

Manbalar:

1. Prezident.uz. “2017–2021-yillarda Harakatlar strategiyasi.” – <https://strategy.uz>
2. O‘zbekiston Tashqi ishlar vazirligi hisobotlari, 2023-yil statistik tahlil.
3. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) – Military Expenditure Database, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Tashqi siyosat konsepsiyasi”, 2022-yil, Tashqi ishlar vazirligi rasmiy nashri.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони: “Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсий фаолиятини янада фаоллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” — *lex.uz*, 2021.
6. Хайдаров А.Р. “Ўзбекистон ташқи сиёсатининг замонавий тенденциялари” // *Тошкент давлат жаҳон тиллари университети илмий наири*, 2022. — №3. — Б. 45–52.
7. “Global Firepower Index – 2023: Uzbekistan Military Strength” – www.globalfirepower.com.
8. O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa doktrinasi. – Toshkent: *O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi nashriyoti*, 2021.
9. United Nations Security Council: Central Asia Security Cooperation Review, 2022 — www.un.org.
10. Шарипов Н.А. “Марказий Осиёда хавфсизлик ва ҳамкорлик” // *Жаҳон сиёсати ва хавфсизлик илмий журнали*, 2023. – №1. – Б. 78–85.
11. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi rasmiy veb-sayti — www.mfa.uz.
12. “Silk Road Diplomacy: Uzbekistan’s Pragmatic Foreign Policy” // *The Diplomat*, 2023. — thediplomat.com.
13. Бунёдбеков А. “Харбий-сиёсий таҳдидлар шароитида миллий хавфсизликни таъминлашда ташқи сиёсатнинг ўрни” // *Ўзбекистонда ижтимоий фанлар*, 2022. – №4. – Б. 90–98.
14. Мухамедова З. М., Умирзакова Н. А. Актуальность формирования социального контекста биоэтических проблем в Узбекистане //Гуманитарный трактат. – 2021. – №. 99. – С. 7-15.
15. Mukhamedzhanovna M. Z. et al. Bioethics-Paradigm of Humanization of Medical Education //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – Т. 25. – №. 1. – С. 125-133.
16. Умирзакова Н. А. Биоэтика как ценностная ориентация в профессиональной компетентности врачей //Гуманитарный трактат. – 2020. – №. 77. – С. 4-7.
17. Мухамедова З. М. Умирзакова НА Феномен медицинских гуманитарных наук и международный опыт интеграции гуманитарных наук в медицинском образовании //Философские проблемы биологии и медицины: феномен биорациональности,(13). – 2019. – Т. 304.
18. MUKHAMEDZHANOVNA M. Z., Akmalovna U. N., Nugmanovna M. A. The Uzbek Model of Bioethics: History and Modernity //Malim: jurnal pengajian umum asia tenggara (SEA Journal of General Studies). – 2020. – Т. 21.
19. Mukhamedova Z. M., Umirzakova N. A. The phenomenon of medical humanities and the international experience of integrating the humanities in medical education //Philosophical problems of biology and medicine: the phenomenon of biorationality. – 2019. – Т. 13.
20. Мухамедова З. М., Умирзакова Н. А. Паллиативная помощь: современность и традиции мусульманской биомедицинской этики //Гуманитарный трактат. – 2018. – №. 21. – С. 38-40.
21. Умирзакова Н. А., Худойбергенова П. Т., Курбанова Е. Биоэтические проблемы трансплантологии //Гуманитарный трактат. – 2020. – №. 97. – С. 13-14.
22. Умирзакова Н. А. Репродуктивные технологии в системе здравоохранения Узбекистана в качестве социальной инновации //Наука, образование, инновации: апробация результатов исследований. – 2019. – С. 884-888.
23. Mukhamedzhanovna M. Z., Akmalovna U. N. Historical and modern aspects of Islamic philosophical, religious and ethical traditions in medicine in Uzbekistan //Eubios Journal of Asian & International Bioethics. – 2020. – Т. 30. – №. 1.
24. Сатарова Д. Г., Умирзакова Н. А. Развитие глобальной этики и всеобщая декларация о биоэтике и правах человека //Этика и история философии. – 2016. – С. 202-207.
25. MUKHAMEDZHANOVNA M. Z., Akmalovna U. N., Nugmanovna M. A. The Uzbek Model of Bioethics: History and Modernity //Malim: jurnal pengajian umum asia tenggara (SEA Journal of General Studies). – 2020. – Т. 21.

26. Mukhamedzhanovna M. Z. et al. ROLE OF BIOETHICS AND PUBLIC HEALTH IN PROVISION OF FAIR AND QUALITY MEDICINE //European Journal of Molecular and Clinical Medicine. – 2021. – Т. 8. – №. 1. – С. 1047В-1047В.
27. Умирзакова Н. А. Аксиологическая функция биоэтики в формировании профессиональной компетентности у студентов //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 115-123.
28. Mukhamedzhanovna M. Z. et al. Bioethics-Paradigm of Humanization of Medical Education //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – Т. 25. – №. 1. – С. 125-133.
29. Умирзакова Н. А. Биоэтика как ценностная ориентация в профессиональной компетентности врачей //Гуманитарный трактат. – 2020. – №. 77. – С. 4-7.
30. Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи. – Conferences, 2023.
31. Худойбергенова П. Т., Шарипов С. С. МИЛЛИЙ ҒОЯ ХУСУСИДА ҚИСҚАЧА МУЛОҲАЗАЛАР //Бюллетень педагогов нового Узбекистана. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 5-8.
32. Мухамедова З. М., Умирзакова Н. А., Бабаджанов Ж. Проблема смерти мозга в исламской биоэтике //Гуманитарный трактат. – 2017. – №. 17. – С. 15-18.
33. Умирзакова Н. А. Востребованность биоэтики для гуманизации медицинского образования в Узбекистане //IX МІЖНАРОДНОГО СІМПОЗІ УМУ З БЮЕТИКИ ЗДОРОВ'Я, МЕДИЦИНА ТА ФІЛОСОФІЇ: СТРАТЕГІ ВИЖИВАННЯ. – С. 15-16.
34. Умирзакова Н. А. Диалектика национальных и религиозных особенностей в проявлении современных биоэтических проблем в Узбекистане //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 2. – С. 541-547.
35. Умирзакова Н. А. Аксиологическая функция биоэтики в формировании профессиональной компетентности у студентов //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 115-123.
36. Зикирова М. Ш. и др. Альтернативы проведения экспериментам над животными //Academic research in educational sciences. – 2022. – №. 2. – С. 181-184.
37. Umirzakova N. A. Bioethics as a value system for professional competence of doctors //ББК 72 П75. – 2020. – С. 148.
38. Мухамедова З. М., Умирзакова Н. А. Исторические и современные аспекты мусульманской, философской, религиозной и этической традиции в медицине Центральной Азии. – 2020.
39. Mukhamedova Z. M., Umirzakova N., Makhmudova A. The Uzbek model of bioethics: History and modernity //MALIM: Jurnal Pengajian Umum Asia Tenggara. – 2020. – Т. 21. – С. 68-78.
40. Tillakhujayeva D., Umirzakova N. A. HUMAN IN A MEDICAL EXPERIMENT //SCHOLAR. – 2023. – Т. 1. – №. 34. – С. 37-41.
41. Qandov B., Alimukhammedova N., Zamira M. Human Rights are a Social Phenomenon: The Principles of Globalization and Personal Liberty //International Journal of Psychosocial Rehabilitation. – 2020. – Т. 24. – №. 1.
42. Umirzakova N. A. et al. Knowledge and understanding of the principles of bioethics at the department of prosthodontics //Гуманитарный трактат. – 2020. – №. 97. – С. 4-6.
43. Умирзакова Н. А. Биоэтиканинг пайдо булиши, фан сифатида шаклланиши ва урганадиган муаммоларининг фалсафий-методологик тахдили //Фалсафа ва ҳдёт.-Тошкент. – 2020. – Т. 1. – №. 8. – С. 56-69.
44. Умирзакова Н. А. Биоэтические правила проведения пластических операций //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 221-226.
45. Умирзакова Н. А. Принципы биоэтики и деонтологии в детской стоматологии //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 144-148.
46. Умирзакова Н. А. Актуальность и востребованность биоэтики в медицинском образовании Узбекистана //Педагогика и психология в медицине: проблемы, инновации, достижения.-М. Издательство Перо. – 2021. – С. 291-295.
47. Умирзакова Н. А., Авазова Ш. Н., Давлатова Д. Д. Деонтологические аспекты в дентафобии //Авиценна. – 2021. – №. 77. – С. 13-15.
48. Umirzakova N. A. International experience of integrating the humanities in medical education //НОВАЯ НАУКА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ ВЗГЛЯД. – 2020. – С. 201-204.
49. Umirzakova N. A. The importance of studying bioethics in the formation of professional competence of medical students //Научные исследования XXI века. – 2020. – №. 5. – С. 140-144.
50. Umirzakova N. A. The attitude of society and christianity to the issue of artificial insemination //ПОТЕНЦИАЛ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ. – 2020. – С. 330-335.

51. Umirzakova N., Mukhamedova Z. Bioethic analysis of communication between doctor and patient during diagnostic, treatment and forecast in women with breast cancer in Uzbekistan. – 2019.
52. Умирзакова Н. А. ГУМАНИЗМ КАК ОСНОВА МЕДИЦИНЫ //SCHOLAR. – 2025. – Т. 3. – №. 4. – С. 68-72.
53. Умирзакова Н. А. БИОЭТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОВЕДЕНИЯ ИМПЛАНТОЛОГИЧЕСКИХ ВМЕШАТЕЛЬСТВ В КОНТЕКСТЕ МИРОВЫХ РЕЛИГИЙ //SCHOLAR. – 2025. – Т. 3. – №. 4. – С. 62-67.
54. Умирзакова Н. А., Инагамова С. Д. РЕШЕНИЕ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ МЕДИЦИНЫ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ //GOLDEN BRAIN. – 2025. – Т. 3. – №. 4. – С. 94-100.
55. Умирзакова Н. А. и др. ЭТИЧЕСКИЕ И ДЕОНТОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ В УХАЖИВАНИЯ ЗА БОЛЬНЫМИ С ФЛЕГМОНАМИ ЧЕЛЮСТНО ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 29. – С. 607-615.
56. Носиров С. С., Умирзакова Н. А. БИОЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ХЕЙЛОПЛАСТИКИ В КОНТЕКСТЕ МИРОВЫХ РЕЛИГИЙ //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 29. – С. 733-737.
57. Умирзакова Н. А. и др. РОЛЬ ПРЕПОДАВАНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ БИОЭТИКИ В МАГИСТРАТУРЕ: ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-НРАВСТВЕННЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ //Modern education and development. – 2025. – Т. 18. – №. 7. – С. 191-192.
58. Умирзакова Н. А., Исмаилов У. М. ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ДИАГНОСТИКУ И ЛЕЧЕНИЕ: ТЕЛЕМЕДИЦИНА, ПРИЛОЖЕНИЯ ДЛЯ МОНИТОРИНГА ЗДОРОВЬЯ //Academic research in educational sciences. – 2025. – №. Conference 1. – С. 229-233.
59. Собритдинова Ш. С., Умирзакова Н. А. БИОЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО КОСТНОГО МАТЕРИАЛА ETHOSS //Russian-Uzbekistan Conference. – 2024. – С. 189-192.
60. Умирзакова Н. ЗНАЧЕНИЕ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ ГУМАНИЗМА У БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ //Евразийский журнал академических исследований. – 2024. – Т. 4. – №. 11 Special Issue. – С. 380-383.
61. Умирзакова Н. А. и др. ЭТИЧЕСКИЕ И ДЕОНТОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ В УХАЖИВАНИЯ ЗА БОЛЬНЫМИ С ФЛЕГМОНАМИ ЧЕЛЮСТНО ЛИЦЕВОЙ ОБЛАСТИ //Научный Фокус. – 2024. – Т. 2. – №. 20. – С. 860-865.
62. Усмонова Н., Шомуродов К. Э., Умирзакова Н. А. ЭТИЧЕСКИЕ И ДЕОНТОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ В УХАЖИВАНИИ ЗА БОЛЬНЫМИ ПОСЛЕ ОПЕРАЦИИ НИЖНЕЙ СТЕНКИ ОРБИТЫ //Научный Фокус. – 2024. – Т. 2. – №. 20. – С. 855-859.